Anul XIX. Aprilie 1929 Nr. 4.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

ABONAMENTUL: Pe un an 200 Lei. Pe o jumătate de an 100 Lei.
Un număr 15 Lei.

„Acum toate s'au umplut de lumină!"

Canonul sfintei Invieri.

Ziua dumnezeeştei Invieri, este ziua restaurării spirituale a omenirii, ziua speranţei celei sfinte a nemuririi, ziua inaugurală a vieţii vecinice:

„Acum toate s'au umplut de lumină şi cerul şi pământul şi cele de desubt, căci prăznuim omorârea morţii, sfărâmarea iadului şi începătura vieţii vecinice".

Ziua Invierii este ziua izbăvirii de întristare a neamului omenesc:

„Că iată a venit prin Cruce bucurie la toată lumea!"

„Bucuraţi-vă, popoare, şi vă veseliţi!"

Ziua Invierii este ziua luminii deapururi lămuritoare de taine, a sufletului nostru:

„Intru lumina Invierii vedem lumina!"

Ziua Invierii este ziua purcederii omenirii pe drumul îndumnezeirii şi reîncetăţenirii ei cereşti:

„Prin Inviere ne-a arătat Mântuitorul suirea la cer!"

Ziua Invierii este ziua cea dintâi a apostolatului creştin prin înger, mironosiţe şi ucenici:

„Ingerul Tău Doamne, a propoveduit Invierea Ta!"

„Pre Femei, de bucurie le-ai umplut zicându-le: *Propovеduiţi Apostolilor!*»

„Cu Crucea Ta, Hristoase, ne lăudăm şi Invierea Ta o cântăm şi o slăvim!"

„In faţa minunii celei mai presus de cuvânt şi de gând a Invierii, slăbeşte judecata filozofilor şi se defaimă podoaba ritorilor".

Iar noi, „învăţându-ne graiurile Proorocilor, închinare îţi aducem Ţie, luminii celei neînserate şi pururea fiitoare, izvorule al Invierii noastre".

«*Hristos a înviat din morţi!*»

„Veniţi toate neamurile, cunoaşteţi puterea Tainei celei înfricoşate, că Hristos Mântuitorul nostru, Cuvântul Celce era întru început, s'a răstignit pentru noi şi de voie s'a îngropat şi a înviat din morţi ca să mântuiască toate şi împreună cu Ingerii, lăudaţi scularea Lui cea de a treia zi, prin care s'au luminat margenile lumii".

* * *

Noi ştim că «*Răscumpărătorul nostru este viu*» [Iov 19, XXV]. El merge azi pe drumurile pe care atât de des se poticnesc sufletele noastre, întinzându-ne mâna Lui izbăvitoare ca lui Petru lunecat în prăpăstii de ape şi îndoieli.

El ne priveşte azi adânc în ochi şi în inimi: „Eu m'am jertfit pentru voi şi voi nu vreţi să vă jertfiţi pentru Mine!"

El ne iubeşte chiar atunci când noi nu-L mai iubim, El ne ocroteşte chiar atunci când noi nu mai căutăm adăpost în Biserica Lui, El ne inspiră chiar atunci când noi nu ne mai adâncim în meditaţia Sfintei Lui Evanghelii.

El a înviat ca să nu ne mai moară ucise de păcat sufletele noastre!

El a înviat ca să nu ne mai fie vestejite de îndoieli avânturile noastre spre cer!

El a înviat pentruca noi să trăim în sfinţenie şi pentruca să nu murim vieţii de aici, decât întru nădejdea învierii pentru vecinicie.

«Răscumpărătorul nostru este viu»! ..

Iov înfrânt trupeşte de suferinţă, este biruitor sufleteşte prin credinţă! El aştepta răscùmpărarea! Răscumpărătorul lui trăia! Răscumpărătorul lui îl iubea! Răscumpărătorul lui nu l-a înşelat! Răscumpărătorul lui l-a mântuit!

Câţi din noi, cei de azi, fără să fi fost încercaţi de suferinţa lui şi fără să fi fost ispitiţi de desnădejde, pot, totuşi, să proclame triumfal, că el: *«Răscumpărătorul nostru este viu!»*....

Să dovedim Invierea Mântuitorului nostru cu viaţa noastră întemeiată pe credinţa în Inviere!

Să dovedim puterea Evangheliei prin sfinţenia vieţii noastre trăite în duh evanghelic! Să dovedim prin iubirea noastră faţă de fraţi, iubirea noastră faţă de Mântuitorul, căci „înviind Isus din mormânt, a dăruit lumii viaţă vecinică și **mare milă!**"...

Prof. Dr. Gr. Cristescu.

Predici mai noue ale lui Frank Thomas.

[Urmare].

Ce înseamnă aceasta decât că numai ogorul sufletului este acela, în care putem căuta pe Dumnezeu și apoi a mai cuprinde și a dobândì și viața veșnică. Pentru a ajunge la o asemenea încredințare, trebue să trăiești cu sufletul. Cu cât viața noastră va fi mai vie, cu atât încredințarea ne va fi mai adâncă. Acel care trăiește săvârșind binele și pentru bine are simțirea foarte limpede, că el va biruì peste moarte, că pentru dânsul moartea e și înfrântă, pe când celce trăiește în gândul cel rău n'are într'ânsul viața. El e pornit a dorì ca mai de grabă să nu fie o viață dincolo de mormânt, pentrucă, dacă se gândește la aceasta, tremură și privește moartea ca cea care „înghite cele frumoase" [Iov 18, 14].

„Găteşte-te ca să chemi pe Dumnezeul tău", zicea Prorocul Amos [4, 2]. Dacă moartea ne este întâlnirea cu Dumnezeu, înțelegi bine că celce este în răsboi cu Dum-

nezeu tremură la gândul acestei întâlniri şi i se pare mai potrivit şi mai cuminte să tăgăduiască şi pe Dumnezeu şi viaţa viitoare, care ameninţă să-l supere în viaţa sa de păcat. „Să mâncăm şi să bem, că mâne vom murì" [Isaia 22, 13] a fost şi va fi totdeauna vorba acelora care vor mai degrabă păcatul decât sfinţenia şi moartea decât viaţa. Se ştiu cuvintele lui Moisi, când era pe moarte: „Iată, am pus înaintea feţei tale viaţa şi moartea, binele şi răul, binecuvântarea şi blăstămul. Alege viaţa, ca să trăieşti. Iubeşte pe Domnul Dumnezeul tău şi ascultă glasul lui şi te lipseşte de el, că aceasta este viaţa ta şi lungirea zilelor tale" [A doua lege 30, 15—20].

3. In sfârşit, viaţa de după mormânt este un adevăr luminos: Noi vom vedea faţă către faţă. Mi se pare că aceasta şi urmează din cele ce am spus până acum. Noi vedem pe pământ chip întunecos, spune Sf. Pavel, ca printr'o oglindă grosolană de care se slujeau oamenii din vremurile vechi, pe când odată, şi încă curând, vom vedea faţă către faţă. Noi suntem acum în vremea când tot ne întrebăm *pentru ce?* Vom fi atunci în vremea când ne vom spune *pentrucă*. Da, negurile vor fi risipite, întunecimile legate de firea noastră trupească şi păcătoasă vor înceta. Nu s'ar putea spune că lumea pământească în care suntem cufundaţi, e ca o pânză care ne ascunde starea de fapt? Fără îndoială; această pânză este trebuincioasă, pentruca noi să fim slobozi şi pentruca fiinţa noastră de oameni să poată sporì slobod. Dar pânza trebue ridicată mai cu seamă că din pricina păcatului, ea a ajuns atât de groasă, încât uneori ne împedecă de a mai zărì ceva; ea este ca un părete care ne ascunde nevăzutul. Putem să ne dăm seama ce lumină ne-ar cuprinde când păretele va fi înlăturat.

Dacă nu mă înşel, Moody, predicatorul american, a fost acel care, fiind pe patul său de moarte, i se părea că o mare perdea se trăgea la o parte şi pe măsura ce aceasta era tot împinsă înlături, el descoperea strălucirile pe care nici nu le bănuia până atunci. Imi închipui că va fi aşa cum se întâmplă cu unele zile de toamnă, care de dimineaţă sunt ceţoase, şi apoi ceaţa se risipeşte şi ai nişte zile care se încheie cu lumina unui soare măreţ.

Tot aşa e cu uimirea care te cuprinde la o suire pe munte. Deodată, prin risipirea ceţei care o ascundea, îţi iese la iveală priveliştea unui pisc minunat. Dacă este aşa, înţelegem de ce chipul celor pe moarte deseori se luminează printr'o lumină de sus, iar după moartea lor, un zimbet deosebit de grăitor, nu încetează de a lumina trăsăturile lor.

Nu voi spune prin aceasta că trebuie să ne înfăţişăm viaţa de dincolo ca o plină lumină, care ar începe deodată şi fără trecere. Socotesc că este un spor în această lumină, după cum va fi un spor şi în făptura omului. Dar sprijinindu mă pe Sf. Pavel cel însuflat de Isus Hristos, cred că pot spune, cu o veselă încredinţare, că starea de după moarte este ţara luminii şi că, odată întraţi într'ânsa, se va sfârşi cu tainele uneori deosebit de dureroase, pe care trebue să le suferim pe pământ. Cum ar putea fi altfel, când Isus, soarele dreptăţii, a spus ucenicilor săi: „Eu sunt lumina lumii; celce vine după mine nu va umbla întru întunerec, ci va avea lumina vieţii?" [Ioan 8, 12].

Ce înseamnă asta decât că viaţa de faţă nu poate fi decât o pregătire, o ucenicie pentru viaţa de după moarte? Tocmai această stare de viitor este aceea care îi dă tot preţul ei. Fără dânsa, ea este şi rămâne o cimilitură nedeslegată. Vinet spunea: „Viaţa de acum nu este nici o zi de jale, nici un praznic, ci e zi de lucru", şi eu adaog: lucru de semănare. Timpul este vremea semănatului; veşnicia va fi cea a secerişului. Din acestea, noi tragem încheierea că nu trebuie să ne perdem răbdarea, dacă nu dobândim de pe acum tot ce am fi dorit. Trebuie să ne mulţămim cu nişte începuturi ca acestea, care nu se sfârşesc pe pământ, care rămân numai nişte însăilături, cu un cuvânt, ceva neisprăvit, cu toate suferinţele lepădările şi amăgirile pe care un astfel de cuvânt le cuprinde. Dar de asemenea, ce bold spre viaţă şi încă spre viaţa cum se cade! ce îmbărbătare de a face bine tot ce facem şi de a trăi fără încetare în lumina veşniciei!

Nu ştiu cine a spus că ar trebui să ne trăim fiecare din zilele noastre de pe pământ, ca şi cum ar fi cea din urmă. E limpede că atunci n'am mai face unele lucruri şi că am face altele, cu o îmbărbătare nouă. Această cugetare ne poate sluji ca înştiinţare într'o mulţime de prile-

giuri şi totodată de îmbărbătare să facem până la capăt, orice s'ar întâmpla, sarcina pe care Dumnezeu ne-a dat-o: „Pentru aceea nu slăbim, ci de s'ar şi strica omul nostru cel din afară, dar cel dinlăuntru se înoieşte din zi în zi. Indrăznim, drept aceia, pururea, ştiind că, petrecând în trup, suntem depărtaţi dela Domnul; că prin credinţă umblăm, iar nu prin vedere; nădăjduim şi voim mai bine să fim depărtaţi de trup şi să petrecem cu Domnul. Pentru aceia ne şi nevoim ca, ori petrecând, ori depărtaţi fiind, să fim bineplăcuţi lui. Pentrucă noi toţi trebue să ne arătăm înaintea divanului lui Hristos, ca să ia fiecare după cum a făcut, celece s'au lucrat prin trup, ori bine ori rău" [2 Corinteni 4, 16 şi 5, 6—10].

Oh, fie ca să putem descoperi pe cărarea noastră lumina vieţii de apoi şi să mergem astfel, din lumină în lumină până la lumina plină a veşniciei!

Plutim spre fericite maluri
Pregătite de Isus;
Nu ne temem de prăpăduri,
Când ne duce cel de sus.

In faţa noastră se deschide
Limanul sfintei Lui cetăţi;
Deci alungaţi din inimi groaza,
Cântaţi, căci mare vă e paza.

Hai cu noi, pânza e gata,
Veniţi fraţi nu vă opriţi
Numai este rău, furtună,
Când spre Domnul voi pluţiţi.

1. Băgaţi de seamă acum, cum se înfăţişează o cuvântare ca aceasta. Nu ţi se pare ceva care începe cu o călcare măreaţă şi uriaşă, cum este în mintea noastră ideia despre cuvântările marilor predicatori. Este o predică par'că ar fi o şedere de vorbă, ceiace, cu o vorbă franţuzească, unii numesc azi „cozerie" [causerie]. Nu ai în ea croiala înaltă a unei oratorii strivitoare. Nu-l simţi pe vorbitor în înaltul cerului, iar tu par'că ai sta mic pe pământ. Nu. Te simţi aproape de vorbitor. Par'că ai sta să-l asculţi cum povesteşte între prieteni.

E adevărat, astfel de lucruri nu se vorbesc des între prieteni, dar stă lumea deseori de vorbă despre tainele vieţii, întrebări de teozofie, de spiritism, despre lucrurile acestea care uimesc şi vrăjesc as-

cultarea şi oamenii stau cu ochii ţintă şi ascultă muţi. O asemenea stare sufletească ai când îl citeşti pe Frank Thomas. Aşa de puţin ţi se pare studiat, încât pare că vorbele se înşirue dela sine fără căutare, cum îl mână pe om şirul povestirii.

Deci, faţă de marile clădiri ale predicilor de odinioară, una ca aceasta ţi se pare mai scăzută. Şi totuşi trebue să spunem, că alta era simţirea care te cuprindea când îl ascultai pe vorbitorul însuşi. Măreţia lui nu era cu nimic scăzută, din ce va fi fost slava marilor predicatori de odinioară, deşi vorbirea era mai uşoară, mai la îndemâna omului, mai lipsită de aparat.

In ce priveşte gustarea predicii din citite, deşi ea ni se poate înfăţişa ca mai lipsită de măreţie, totuşi noi trebue să zicem, pe de o parte, că e alt soi de predicare, o predicare care vrea să fie aşa, mai prietenoasă, mai deadreptul dela inimă la inimă, iar pe de altă parte, e lucru şi de firea omului. Aşa era Frank Thomas. Deşi era un bărbat bine legat, totuşi era o fire blândă, senină, cu mişcări domoale. El predica nu vijelios ca *Père Bridaine*, de pildă, care a îngrozit odată pe parisieni cu o predică a sa, ci liniştit, potălit, fără ca însă această linişte să-l împedece uneori de a izbucni în zvâcniri înflăcărate.

2. Mai băgaţi de seamă acum alta. Predicile lui Frank Thomas sunt mult presărate cu material din sf. Scriptură. Am putea spune că ele sunt o tâlcuire psihologică a multor locuri din ea. El ia bucata Scripturii şi o pune într'o vie lumină sau îţi înşiruie o tratare a sa şi odată o pecetlueşte cu o citare din Scriptură. Deci ai la dânsul o bună înţelegere a cuprinsului sf. Scripturi, pe care ţi-o înfăţişează foarte limpede, şi apoi o foarte largă întrebuinţarea cuprinsului ei.

Aceasta e o bună învăţătură pentru predicatori. Faţă de ispita omului de a frământa cugetările din gura oamenilor, de a înfăţişa credinţa tot prin potriveli după gusturile lumii de azi, să ai

înainte neîncetat Scriptura. S'o cunoşti şi să tot cugeţi la ea. Predicatorul trebue să ştie bine sf. Scriptură. Uite că, dacă o ştii pe ea, chiar vorbind fără mare aparat de forme oratorice, totuşi dai o predică în adevăratul înţeles a cuvântului. Nu ştii Scriptura, eşti nevoit să-ţi umpli timpul cu materiale de cugetare şi îndemnare culeasă mai mult din largul lumii. Eşti primejduit să nu fii destul de religios, să fii mai mult filozofic, mai cu morala lumii decât cu călcarea curat religioasă.

De câte ori nu auzim noi cuvântări bisericeşti care sunt bisericeşti întru cât sunt ţinute în biserică sau la prilejuri religioase, dar de multe ori se vede în ele mai mult o pecetluire bisericească asupra unor păreri, deprinderi care nu sunt curat după creştinătate şi n'ar putea fi documentate cu Scriptura. De atâtea ori se face mai mult filozofie morală decât morală creştină.

Uitaţi-vă că la Frank Thomas păşeşti neîncetat pe pământul Scripturii. Ai totdeauna înţelegerea că omul nu vorbeşte ale lui, ci îţi scoate la iveală adevărurile Domnului. Şi ca acesta trebuie totdeauna să se arate predicatorul, ca acel care nu spune dela el, ci scoate din bogatele jitniţe ale Domnului.

Şi aceasta deci ne este de învăţătură.

3. Ce mai băgăm de seamă aici este oarecare libertate faţă de înţepeneala omiletică în care ar putea cădea cineva. Dar tocmai această libertate îi dă croiala de vorbire prietenească. Uitaţi-vă că încheierea este foarte scurtă, câteva rânduri, pe când noi căutăm să punem oarecare măsură între lungimea tratării şi întinderea încheierii. Nu isprăvim cu ea aşa, din două vorbe.

Uitaţi-vă apoi că nu găsim în aceasta ceiace autorii de omiletică numesc *peroraţia*, adică asaltul cu care te arunci asupra inimii ascultătorului, după ce l-ai lucrat prin tratare şi socoteşti trântite la pământ toate piedecile şi că ai clipă când s'o poţi câştiga. Aceasta e o piesă de mare însemnătate în trupul unei predici şi care poate avea vie urmare.

Ea este piesă de pus la sfârşit, înainte de încheiere, sau uneori face o bucată cu încheierea.

In loc de aceasta, Frank Thomas pune câteva stihuri, care pot avea chemarea de-a trezi duioşie, a muia inima şi deci a o câştiga, în felul în care peroraţia urmăreşte să facă aceasta. Aceasta arată personalitatea deplin închegată a oratorului şi care-şi poate îngădui a trage pentru sine cărări proprii, ceiace este dreptul fiecăruia de a-şi croi, dacă a ajuns la o treaptă de îndemânare, cu care să îndreptăţească aceasta.

Putem păşi acum să vedem altă bucată, din care să scoatem alte caracteristice trăsături vrednice de luat în seamă. Iată predica sub titlul de *Invierea*, tipărită în *La Bonne Nouvelle* din Sept. 1918, Nr. 277.

[Va urma] Arhim. SCRIBAN.

Sabatul și morala iudaică.

Capodopera iudaismului este fără îndoială sabatul. Aici se întrunesc toate elementele prin care am definit până acuma morala sinagogală. Legalismul, cazuistica, negativismul îşi capătă expresia cea mai înaltă în sabat. Prescripţiile cele mai bizare abundă, iar esceptiile se ţin lanţ. Atenţia deosebită şi preocuparea rabinilor de a-i asigura desăvârşit caracter de sfinţenie impun examinarea concepţiei despre sabat şi morală. Şi aici ca şi pretutindenea vom găsi nesocotirea vieţii în nevoile ei cele mai fireşti. Şi tot aşa o deosebire fundamentală între concepţia mozaică şi cea iudaică. Elementul legal tinzând să facă din sabat o zi de absolută inactivitate desfiinţează prin aceasta elementul moral, mai mult încă îl socoate călcare de lege, păcat.

Legea mozaică interzicea munca manuală, fizică. Legea iudaică prin interpretări şi mai ales prin analogii forţate asimila acţiunea morală, binele muncii

obicinuite, punându-o în felul acesta sub aceleaşi prescripţii şi împiedecându-o în numele aceleiaşi porunci. Sabatul deci suspendă viaţa în laturea ei morală. Şi aceasta nu în numele moralei, fie aceasta şi cea naturală, ci de dragul principiului dedus pe cale de interpretare, după care şi acţiunea morală este o muncă. Plăcerea de a legifera şi de a deduce din poruncile divine reguli de viaţă făcea pe rabini să nesocotească viaţa. Sfinţenia sabatului se poate realiza fără morală! O contradicţie mai evidentă nu se putea! Totuşi principiul rabinic trebuia menţinut cu orice chip.

Concepţia aceasta despre sabat era general admisă. Poporul o împărtăşea cu riscul vieţii. Derogarea era vină capitală. Câteva exemple istorice ne vor da putinţa să apreciem severitatea şi scrupulozitatea cu care era observat sabatul. Antioh Epifanul în dorinţa de a forma un singur popor în imperiul său [1] ordonă părăsirea obiceiurile particulare. Porunca aceasta privea şi pe evrei, cărora li se interziceau holocaustele, sacrificiile, libaţiunile în templu, permiteau profanarea sabatului, nesocotirea circumciziunei etc. Matatia se revoltă. Mulţimea se retrage parte în munţi, parte coboară în pustiu. Un grup de o mie de oameni retraşi în pustiu şi urmăriţi de soldaţii lui Antioh Epifaniu, atacaţi în zi de sabat mor fără să opună cea mai slabă rezistenţă.

Sabatul îi împiedeca să iasă măcar din cavernele în care se refugiaseră.[2] Strabo [XV. 3, 40], istorisind victoria lui Pompei asupra Evreilor şi căderea Ierusalimului, aminteşte că numai datorită faptului că în Sabat soldaţii evrei au părăsit zidurile, acesta a putut învinge.[3]

Evreii din Diaspora, cărora imperiul roman le recunoscuse cultul ca *religio licita*, obţinuseră trei

---

[1] I. Maccabei 1, 41—42.
[2] I. Maccabei 2, 29—39.
[3] R. Kreglinger, La Religion d'Israél III. pag. 273.

privilegii, din care două privesc sabatul: dispensa de serviciul militar din pricina repausului sabatic şi îngăduinţa de a nu fi citaţi în faţa tribunalelor în zi de Sabat.[1]

Aceste exemple sunt suficiente să ne arete de câtă îndârjire erau capabili evreii în apărarea sabatului.

Cu atât mai mare era grija sabatului în Iudeia, în Ierusalim! Viaţa era în amănunţime studiată, până în cele mai inofensive mişcări, de îndată ce omul se găsea în sabat. Complecta linişte şi pasivitate erau impuse. In afară de serviciul divin şi circumciziune [Ioan VII 22] nimic nu era permis. „Calea sâmbetei", aproape un chilometru, nu putea fi depăşită în zile de sabat. Descoperirile recente arată că la marginea oraşelor această distanţă era indicată[2] şi respectată [Fapt Apost. I, 32] Cea mai neînsemnată acţiune, ca scrierea unei litere putând servì ca memento pentru a doua zi, nu era îngăduită. Oul făcut Sâmbăta a fost o problemă pentru cele două şcoli rabinice a lui Hillel şi Şammai! Numai dacă Sâmbăta era urmată de o sărbătoare lucrul acesta era scuzat, iar dacă era vorba de găini puse la îngrăşat, ouăle lor erau oprite de a fi mâncate şi tot aşa dacă proprietarul trăgea un profit. Prescripţii ridicole; iar mulţimea lor îneca cu desăvârşire frumuseţea morală a zilei, făcând din ea o greutate imensă cu îndatoriri care ating, cum am văzut, ridicolul şi lipsa de umanitate.

Cu acest fel de a vedea a avut Mântuitorul de luptat. Vindecările săvârşite în zi de sabat au caracter evident ostentativ din partea Mântuitorului. Fariseii, atribuind şi binelui vindecărilor caracter

---

[1] Dennefeld o. c. 150.

[2] „Calea Sâmbetei" era o distanţă aşa de bine fixată în cât poate fi luată ca unitate de măsură. Lungimea de 2000 coţi a fost luată din Iosua III-[4] unde-i vorba de distanţa ce trebuia observată între chivotul legii şi popor. W. Braun. Bibelfürer pag. 302 Sabbat-Weg. Kreglinger o. c. 273. Totuşi măsura aceasta poate fi dedusă mai bine din Numerii 35 1—8 şi Exod 16[29].

de muncă, nu au pierdut nici odată ocaziunea de a-i imputa aceasta [Matei XII, 10 etc.].

Felul acesta de considerare a binelui săvârşit în zi de sabat ca muncă, se vede în chipul cel mai evident cu prilejul vindecării femeii care avea „Duhul neputinţei". Mai marele sinagogii, indignat că minunea aceasta are loc în zi de sabat, se adresează poporului, zicând: *«şase zile sunt întru cari se cade a lucra;* deci întru acestea viind să vindecaţi, iară nu în ziua Sâmbetei" [Luca XIII, 14].

Numai viaţa în pericol de moarte sfărâma observarea acestei zile [Periculum vitae tollit sabbatum. Ioma VII, VI].[1]

Şcoalele rabinice, oricât de deosebite erau în ceeace priveşte amănuntul, aveau comună concepţia aceasta după care activitatea era complect suspendată. Deosebirea o formau numai anumite percipţii datorite lui Şammai, care în legalismul şi formalismul lui sălbatic dovedea un spirit strâmt. Rigorismul acestuia mergea până la a nu-şi permite să trimită o scrisoare printr'un păgân, după ce-a trecut a patra zi din săptămână, de teama ca nu cumva să fie înmânată Sâmbăta.[2]

Justificarea repausului absolut, rabinii o căutau în odihna lui Dumnezeu după creaţie, înţeleasă ca imobilitate absolută. Impotriva acestei concepţii, Mântuitorul se ridică răsturnându-o:

„Tatăl meu până acum lucrează şi Eu lucrez" [Ioan V, 17]. Atenţia cu care se sărbătorea sabatul, prescripţiile înfinite care tindeau să-i asigure o cinste deosebită, explică furia atacurilor ideilor impotriva Mântuitorului care „deslega Sâmbăta", căutând „să-l omoare" [Ioan V, 18].

Dintr'o zi menită să destindă trupul după oboseala unei săptămâni de muncă, şi să permită o

---

[1] Fouard. La vie de N. S. Iésus Christ, I. pag. 283.

[2] Fouard o. c. pag. 276, unde se găsesc o mulţime de exemple de acestea, al căror ridicol înfioară prin sălbătăcia cu care se întrerupea viaţa în nevoile ei cele mai fireşti.

concentrare spirituală, rabinismul face o tortură şi o falsificare a vieţii, lipsindu-o de posibilitatea frumuseţilor morale, împiedecându-o nu numai în nevoia ei de desăvârşire ci şi în aceea de menţinere a vieţii.

Icon. A. I. Pârvănescu.

Amintirile unui preot romano-catolic devenit preot ortodox.

[Urmare].

Aparte de aceşti oameni speculativi, se remarcau la ei [Jezuiţii] oamenii de acţiune, cari erau stăpâni pe toate condiţiile sociale... şi au căutat să câştige favoarea lor. *Pentru a-şi ajunge acest scop*, s'au forţat să înmlădie regulele evanghelice, aşa ca să le supună împrejurărilor şi să stabilească un acord sigur între ele şi moravurile uşoare ce dominau pe atunci societatea. De aici s'a născut o societate semi-creştină care, sub direcţia Jezuiţilor, a unit obiceiurile cele mai mondene cu practicile exterioare ale religiei [Priv. gen. p. 30]".

„Figurile grave ale acestor oameni [Arnauld, Nicole] făceau un contrast isbitor cu ale contimporanilor lor, cu moravuri, aşa de uşoare. In vreme ce Jezuiţii căutau să dea o interpretare cât mai aproape de obiceiurile societăţii regulelor evanghelice, ei au luat aceste reguli în toată stricteţea lor şi au căutat să le pună în practică cu o căldură demnă de creştinii Bisericii primitive.

„Această stricteţă de moravuri se manifesta în toate acţiunile de opoziţie contra nouilor cucernici ce tindeau să înăbuşe, sub neghina lor, sămânţa bună a creştinismului.

„Adânc iniţiaţi în datinile antichităţii creştine, adversarii Jezuiţilor erau plini de admiraţie pentru cultul aşa de simplu şi în acelaş timp aşa de sublim al primelor veacuri; însă ei nu şi-au ascuns antipatia faţă de toate aceste invenţii religioase pe cari Jezuiţii

le protejau sub cuvânt că întreţin credinţa în suflete [Priv. gen., p. 32]".

In acest pasagiu vorbesc despre călugării degeneraţi din al XV-lea şi al XVI-lea secol. Pentru a fi drept, dl raportor trebuia să pună pe lângă cele câteva cuvinte citate, *pasagiile numeroase* în cari am dat instituţiilor mănăstireşti dreptatea cuvenită, unde le-am copleşit de elogii şi le-am răsbunat de atacurile a căror ţintă au fost.

Aceste instituţii au decăzut. Dl raportor poate să nege aceasta? Dar să citească lucrările sfinţilor cari au contribuit la regenerarea lor şi va vedea atunci că am fost de o prudenţă poate prea exagerată în tabloul ce trebuia să-l fac asupra decadenţei acestor frumoase instituţii. Constat o neorânduială oarecare şi dl raportor mă înfăţişează conciliului dela Rochelle ca duşman al ordinelor religioase! trebuia să fac apologia acestei neorândueli? căci nu puteam să neg fără a fi de rea credinţă; nu puteam să le denaturez cu totul, fără a da o dovadă vădită de părtinire pe cât de nefolositoare pe atât de ridicolă; cine nu cunoaşte abusurile ordinelor monastice de după secolul al XV-lea?

Am vorbit în rândul al doilea, în propoziţiile semnalate de dl raportor despre morala desmăţată a Jezuiţilor. Dl raportor a uitat fără îndoială nenumăratele cenzuri din partea Sf. Scaun şi a clerului Franţei a căror ţintă au fost Jezuiţii. Nu există nici un cuvânt în propoziţiile mele prin care n'aş fi putut să apăs asupra autorităţilor celor mai respectabile; reese de aici că nu stimez pe Jezuiţi; dar de când eşti obligat să-i stimezi de frica de a fi considerat ca duşman al ordinelor religioase? De sigur că Jezuiţii ar merita mai mult decât mine această calificare. Părintele Theiner, consilier al Indexului, a publicat sub ochii papei şi cu aprobarea sa, o carte în care dovedeşte tot ce-am spus eu înainte şi în care face cea mai savantă apologie a bulei şi-a purtării lui Clement XIV.; la Roma i se lasă deplină libertate părintelui Theiner; şi în Franţa mă voi

condamna fiindcă am făcut Jezuiţilor mustrări bine meritate?

Dl raportor poate avea pentru Jezuiţi sentimente ce nu sunt ale mele, dar are el dreptul să mă dea drept duşman al ordinelor religioase, fiindcă nu gândesc, în privinţa iezuiţilor, cum gândia papa Clement XIV, fără a mai ţine seamă de ceilalţi papi, sfinţii episcopi şi oamenii virtuoşi cari au avut aceeaş părere?

V. „Asupra rugăciunilor vocale. [A se vedea Nr. IV, primul pasaj citat].

La locul arătat eu nu vorbesc decât de *abusul* rugăciunii vocale. Isus Hristos, în Evanghelie, n'a dojenit acest abus?: „Când vă rugaţi, nu vorbiţi multe cuvinte ca păgânii, cari cred să aibă astfel ceeace cer. Nu faceţi ca ei, fiindcă Tatăl vostru ceresc cunoaşte nevoile voastre înainte de a îndrepta cătră El rugăciunea voastră. Iată cum trebue să vă rugaţi: *Tatăl nostru,* etc. [Mat. c. VI, V. et. seq.]."

Am criticat *abusul* şi nu lucrul.

Censurându-mă, dl raportor a censurat pe însuşi Isus Hristos.

VI. Asupra schimbării disciplinei şi a doctrinei:

Singurii cari au dreptate sunt cei ce desaprobă *în principiu* actele legislative [concordatele] cari n'au avut ca rezultat decât nenorocirea Bisericii. La exemplul vechilor Galicani ai evului mediu, ei doresc aceste instituţii primitive ce singure pot să aducă în Biserică libertatea, şi cu libertatea, puterea şi pacea. In acest înţeles suntem noi Galicani. [Priv. gen. p. 16]".

Reîntoarcerea la învăţătura primelor secole ar fi vindecat toate abusurile de putere consacrate prin teoria absolutistă a evului mediu, precum întoarcerea la doctrina primitivă ar fi scăpat dogma creştină de obscurităţile cu cari a fost încunjurată de pedantismul filozofic al ultimelor veacuri. [Priv. gen. 28]".

In pasagiile citate, e clar că am vrut să zic că disciplina bisericească, în evul mediu, a fost mai puţin curată ca în primele timpuri; că sistemele filosofilor, în aceeaş epocă, au absorbit oarecum dogmele. Cine nu cunoaşte sistemele şcoalelor filozofice din eviul mediu, în privinţa misterelor creştinismului? Din cele ce-am expus a se trage concluzia că eu susţin că *Biserica a variat în doctrina ei,* aceasta însamnă, cred, a abuza puţin de o interpretare forţată şi puţin îndurătoare. Eu nu atribui Bisericii nici un fel de variaţiune în ce priveşte credinţa; zic numai că învăţătura sa, dogmele sale, au fost desfigurate de către cei, care şi-au dat misiunea de a le discuta şi a le preda în şcoli.

Nu văd de ce această părere ar putea fi eterodoxă. Se poate zice că e interzis de a prefera canoanele disciplinare ale conciliilor din primele secole celor din conciliile evului mediu şi de a găsi pe acestea din urmă mai puţin frumoase şi mai puţin curate ca pe cele dintâi?

Dl raportor n'a crezut necesar să explice în ce sunt greşite aceste păreri.

[Va urma] **Ilie Beleuţă.**

Pilde

La Paştile anului trecut o mare mulţime de oameni se adunase într'o piaţă a Moscovei. Un orator comunist îşi risipea elocvenţa încercând să dovedească imposibilitatea Invierii Domnului nostru Isus Hristos. Ajungând la sfârşitul cuvântării sale prin care credea că a cucerit lumea ascultătoare, a zis:

— Cine crede că mă poate combate, să poftească la tribună. Are voie să vorbească zece minute.

— Un preot simplu, dela sate, s'a desprins imediat din mulţime. Ajungând la tribună, comunistul i-a atras atenţia încă odată:

— Dar numai zece minute!

— Nici de-atâta n'am nevoie — replică preotul.

— Şi-apoi rosti cu glas mare: «Hristos a înviat!» —

— Adevărat că a 'nviat! — răspunse mulţimea într'un glas.

Cum s'a făcut „unirea" Românilor cu Roma?

2. Procesul continuă — până când?

Scăparea din vedere dela Arad dă nou îndemn episcopiei Lugojului să mai răpească suflete. — Raportul preotului ort. G. Mageriu despre noile apucături (1925). — Pe cine vor uniţii să cuprindă în mreji, la Ohaba-Forgaciu? — Demascarea uniţilor: — Episcopia unită ridică ponos la Ministeriu, că ortodocşii catehizează elevi uniţi; răspunsul ortodocşilor: — Cum vor uniţii să întortocheze actele de până aci ale procesului şi să ducă Ministerul în rătăcire? Părinţii şcolarilor îi dau de gol. — Un scârbit de unaţie, Ioan Pan, revine la ortodoxie; încercările Lugojului de a-l înfrânge. — Banca uniţilor «Poporul» în slujba cumpărării de suflete. — Dl Gh. Bogdan-Duică demască la Senat pe canonicul Dr. N. Brînzeu ca fabricant de statistică mincinoasă, cu provocare la episcopul său. — Statistica episcopiei, dată de gol şi de noi la Senat, şi neputinţa episcopului gr.-cat. de a se desvinovăţi. — Episcopul răspunde cu acuze, pe cari nici nu încearcă să le mai dovedească în Senat. — Minciuna şi înşelăciunea unaţiei e chemat poporul s'o desfiinţeze, lăpădându-se de ea.

In capitolul de mai nainte am arătat mijloacele de acaparare din partea episcopiei gr.-cat. din Lugoj, sprijinită şi acoperită de administraţia politică ungurească, precum şi străduinţele noastre de apărare, înnămolite de 27 ani în Ministerul unguresc, unde zace, nerezolvat, apelul episcopiei ortodoxe din Arad.

Va să zică procesul nu e terminat. Episcopia Aradului, de când stă sub regim românesc, nu s'a mai ocupat de gândul acestui proces, pentru a reclama dosarul şi trecerea lui în competinţa Ministerului român al Cultelor.

Şi astfel, neinteresarea noastră a dat curaj episcopiei unite dela Lugoj, de a-şi continua prozelitismul, fără de a alege, nici acum, în mijloace. Altmintrea, biserica unită, născută din prozelitismul cel mai neruşinat, nu are scrupuli morali în aceasta privinţă. Din contră, un asemenea prozelitism este singura ei glorie şi chip de afirmare, şi singurul mijloc de a-şi păstra moştenirea câştigată prin furtul de suflete.

Lăsând la o parte din scrisul nostru măsurile, pe cari oficialitatea bisericească le va îmbrăţişa pentru deslegarea procesului de apărare pe care l-a început, — noi, în cele

ce urmează, vom continua să facem pe cronicarul cazului dela Ohaba-Forgaciu.

Indată după primăvara anului 1919, când episcopul de atunci al Lugojului *Dr. Valeriu Tr. Frenţiu* îşi ţinea sinodul său diecezan acolo şi făcea apel, în cuvântul de deschidere a sinodului cătră ortodocşi ca să se unească cu Roma, — am ajuns să înregistrăm oarecari nizuinţe de ale aplicaţilor acelei episcopii, de a-şi sporì numărul uniţilor pe contul Bisericii ortodoxe. Cu alt prilej vom putea vorbì mai pe larg despre acele încercări.

Destul, că în Ohaba-Forgaciu nu puteau să lipsească încercările de a mai câştiga suflete pe nedreptul. In 1925 s'a ajuns până la atâta, că preotul ort. al locului, C. S. părintele George Mageriu să ceară intervenţia Episcopiei, deoarece uniţii îşi continuau ademenirile. Dânşii atrăseseră la ei pe Ana Bolgea, fără de trecere legală, şi dupăce ea moare fără de a fi făcut trecerea, o şi îngroapă. Celce în acest caz nu s'a dedat chiar la o înverşunată discuţie cu preotul ortodox, a fost canonicul Dr. N. Brînzeu, care, ca administrator parohial la Ohaba-Forgaciu, o ademenise şi ţinea s'o şi îngroape pe aceasta femeie, ortodoxă după lege, dar trăită în concubinat cu un gr.-catolic.

Vrând să se lămurească, autoritatea eparhială ortodoxă a cerut rapoarte dela preotul său. Iată care este starea lucrurilor, rezumând cele trei rapoarte, primite la Episcopie, în cursul anului 1926 [înregistrate la Nr. 3939, Nr. 4040 şi Nr. 4636 ex. 1926]. Uniaţii atrăseseră — aşa spunea preotul nostru — în mrejile lor 49 de majori, dintre cari 41 erau născuţi şi botezaţi la ortodocşi, iar restul de 8 inşi sunt reclamaţi ca botezaţi la gr.-catolici, dar cari se aflau bine în legăturile Bisericii ortodoxe. Dintre cei 41 născuţi şi botezaţi ortodocşi, 16 inşi trecuseră — în modul deja cunoscut — la unire, dar trecerea lor fusese anulată prin sentinţa cunoscută cu Nr. 31,171/1901 a subprefecturei judeţene. Deci trecerea acestora nu era valabilă şi mai ales şi pentrucă apelul episcopiei Aradului la Minister era — cum şi este încă — nedecis. Pe lângă aceştia mai sunt încă 25 inşi, născuţi şi botezaţi ortodocşi, cari nu făcuseră, nici când, nici o declaraţie de trecere.

Vom publica, deci, tablourile primite despre aceste

persoane dela oficiul nostru parohial, arătând numele, numărul de casă, vârsta şi alte împrejurări doveditoare. Vom adăoga şi numele unor minori, cari n'au fost socotiţi de noi în cifra celor 49 persoane, deoarece atunci nu aveau vârsta nici pentru a face înşişi declaraţii de trecere, nici pentru a trece deodată cu părinţii lor. Intre aceia, pe cari îi vom înşira cu numele, se vor cuprinde şi cei aşanumiţii „gr.-catolici", opt la număr, cari sunt în acest chip înregistraţi în matricula stării civile, pe motivul că au fost botezaţi la gr.-catolici.[1]

Iată, deci, tabloul, după numărul caselor, cu arătarea împrejurărilor esenţiale: plătirea de dare „culturală" ortodoxă, şi observaţia privitoare la declaraţiile de trecere dela noi.

Nr.	Numele	Nr. casei	Etat. ani	Dă dare cult. ort.	Ce spune însuşi, de sine?
1	*Ioan Cimponeriu*	425	61	*da*	Trecere anul. Nr. 31,171/901
	Elis. Nedelcu	„	54		n'a declarat trecerea
	Ioan Cimponeriu	„	38		n'a decl. trec. [loc. în Belinţ]
	Roman Nedelcu	„	26		născ ort.; *botezat gr.-cat.*
5	*Pavel Nedelcu*	„	12		„ „
	Donosie Cherlea	247	74	*da*	ademenit de banca gr.-cat. „Poporul" revenit la ort. 1925.
	Nicolae Cherlea	„			n'a trecut; a luat bani dela „Poporul" cu cond. să cerceteze biserica gr.-cat.
	Livia Roşu (soţie)	„	32		n'a declarat trecere.
	Ioan Cherlea	„	14		
10	*Gheorghe Stancu*	93	66	*da*	trecere nelegală, anul. [31,171]
	Gheorghe Stancu (fiu)	„	47		
	L. Sîrbu n. Stancu (fică)	„	44		n'a declarat trecere.
	Roman Stancu	„	43		n'a declarat trecere.
	Maria n. Curbu	„	47		n'a declarat trecere.

[1] Pentru asemenea cazuri însă, când un preot de confesiune străină boteza pe cineva, care nu-i aparţineà, exista şi mai e în vigoare ordinul Nr. 24,727 din 11 Iulie 1884 al Ministerului ungar de culte, care enunţă, că botezul dat de un preot de altă confesiune nu are de urmare că cel botezat devine membru al confesiunei botezătorului. De aceea *preotul botezător e îndatorat a înştiinţa oficial pe preotul, căruia i-a aparţinut după naştere persoana botezată, ca s'o poată trece în registrele parohiei sale.* Am surprins în eparhia Aradului nenumărate cazuri, în cari preoţii gr.-catolici, când au botezat din necesitate fii de ai ortodocşilor nu i-a adus la cunoştinţa preoţilor ortodocşi, ci i-au trecut în registrele greco-catolicilor. Am avut şi cazuri de reclamaţii la Ministerul Cultelor [român] care ne-a dat nouă dreptate. Aşa ni s'au înstrăinat suflete şi la Ohaba-Forgaciu!

Nr.	Numele	Nr. casei	Etat. (ani)	Dă dare cult. ort.	Ce spune însuşi, de sine?
15	*Elis. Stancu*	„	27		n'a declarat trecere.
	Ana Stancu	„	17		
	Stefan Minescu	„	31		n'a declarat trecere.
	Ana Gaşpar n. Murariu	156	21		botezată la gr.-cat.; n'a decl. trecere.
	Nicolae Mioc	38	52	*da*	a decl. trecere 1899 dar se ţine de ort.
20	*Elis. n. Sîrbu (soţie)*	„	47		declar. anulată: 31,171.
	Gheorghe Iliaşu	174	70	*da*	„ „ „
	Stefan Iliaşu	„	48		„ „ „
	Nic. Cărăbaş	208	53	*da*	„ „ „
	Ana n. Cimponeriu	„	47		„ „ „
25	*Elena Sîrbu*	4	63	*da*	trecut 1899; dar se ţine de ort.
	Dim. Curtu	122	65	*da*	declar. anulată 31,171.
	Rusanda Peia	44	67		trecut 1899; dar se ţine de ort.
	Pavel Roşu	78	62	*da*	declar. anulată 31,171.
	Antiţa Bosica	138	50		trecut 1899; dar se ţine de ort.
30	*Gheorghe Iovan*	211	64	*da*	declar. anulată 31,171.
	Nic. Rămneanţu	274	63	*da*	„ „ „
	Ana N. Drăgoescu	„	57		„ „ „
	Elena Stancu	276	46		„ „ „
	Dim. Toager	299	72	*da*	„ „ „
35	*Samfira Cimponeriu*	310	58	*da*	„ „ „
	Alexie Drăghici	393	52	*da*	„ „ „
	Ioan Tămaş	380	48	*da*	Declară, că n'au trecut la gr.-cat. şi că se ţin de Biserica ortodoxă.
	Elena Balint	„	43		
	Elena Sîrbu	40	47	*da*	
40	*Achim Bălan*	131	71	*da*	
	Nic. Sîrbu	309	47	*da*	
	Nic. Peia	283	32		
	Alexandra Cimponeriu	367	22		botezată la gr.-cat.
	Silv. Drinovan m. Sîrbu	361	15		„
45	*Maria Sîrbu*	152	69	*da*	
	Livia Sîrbu	„	19		„
	Elisav. Sîrbu	168	48	*da*	
	Dim. Sîrbu	„	25		„
	Gheorghe Murariu	169	45		
50	*Rusanda Murariu (soţie)*	„	41		
	Dim. Murariu	„	42		„
	Mărie Murariu	„	20		„
	Ioan Murariu	„	18		„

Deci cei dela Lugoj bine ştiau ce fac atunci, când episcopia dela Arad tăcea de atâta vreme şi muriseră şi episcopul şi referentul consistorial de pe vremuri, dimpreună cu fiscalul consistorial, cari mai ştiau de chestiune!

De aceea, Lugojul putea îndrăzni. O şi face, reclamându-şi dela noi 53 suflete [49 majori şi 4 minori pe acea vreme].

Cetitorul atent va fi observat din tabloul de mai sus că, din cei reclamaţi, 16 inşi erau de aceia, ale căror declaraţii de treceri dela 1899 le anulase subprefectura ca nelegale. Dar ce impoartă acest lucru, când este vorba de a spori turma — papei?! — Mai reţinem o împrejurare însemnată: Cei 8 inşi, botezaţi la gr.-catolici, de asemeni nu puteau fi reclamaţi pe baza botezului gr.-catolic, câtă vreme se născuseră din părinţi ortodocşi, cari nu trecuseră legal. — Alte 17 persoane [Nr. crt. 37—58], o spun ei înşişi în dovezile ce le avem dela mâna lor, că n'au făcut nici când declaraţii de trecere. — Iar spre a ne face o idee despre întreagă starea de lucruri, să reţinem împrejurarea, că toţi cei 49 inşi, majori, au declarat-o la Primărie, în scris, înainte a martori, că se consideră pe sine ca membrii ai Bisericii ortodoxe, şi nu vor să fie socotiţi că uniţi. Intre aceştia se găseşte şi Donosie Cherlea, acela care avuse un rol conducător în mişcările de odinioară de treceri, precum şi Nicolae Cherlea, cari, amândoi ne dau un preţios amănunt: că în acţiunea de tulburări religionare din 1899 a avut rol şi banca unită *«Poporul»* dela Lugoj!..

Dar în aceeaş vreme, în care noi ne luam informaţiile despre uneltirile uniţilor spre a ne apăra de ele, — aceştia mai deschid un atac. Şi anume: episcopia dela Lugoj cere [cu Nr. 1938/1926] intervenţia Ministerului cultelor, ca preotul ortodox dela Ohaba-Forgaciu să fie pedepsit, pentrucă — fără să aibă un drept — catehizează pe elevii uniţi Cherlea Ioan [cl. VI], Mărănescu Măria [cl. IV] şi Cimponeriu Ana [cl. III].

Din datele ce şi-a luat secţia *bisericească* a Consistorului, însă, precum şi din certificatele dela Primăria comunală, date la dorinţa părinţilor acelor şcolari, rezultă că aceştia, — părinţii — nu trecuseră la uniţi în mod legal; ei înşişi se declarau de ortodocşi, şi cereau că şi copiii lor să rămână în legăturile noastre, deci şi cu catehizaţia. Şi mai rezultă un lucru: că elevii numiţi, născuţi din părinţi netrecuţi legal, fuseseră botezaţi la uniţi şi, deci Epi-

scopul unit și-i reclamă pe acest motiv nelegal al botezului unit, primit între împrejurări tulburi.

Episcopia unită a dat în acest sens deslușirile și dovezile necesare *Ministerului cultelor*, care, spre a se lămuri deplin *cerea — ceeace nu i s'a dat încă: —* cunoscuta *sentință a Prefecturii cu Nr. 31,171/1901.*

La intervenția făcută în cauză de Ministerul cultelor [Nr. 55,457 din 18 Febr. 1927], episcopia unită răspunde cu Nr. 636/1927 *tăgăduind* afirmațiunile noastre și afirmând că cei trei elevi le aparțin, pentrucă părinții lor n'au părăsit unirea și pentrucă acei elevi sunt botezați la uniți și întroduși ca atari în registrul stării civile. Dar noi văzurăm mai sus cum stă chestiunea cu botezurile primite în confesiune străină.

Pe de altă parte, *episcopia gr.-catolică*, pentru a dovedi că acei elevi îi aparțin, *nu se sfiește a face lucrul următor: Din ședința consistorială* dela 28 Martie 1927 și cu semnătura vicarului general episcopesc I. Boroș, trimite Ministerului cultelor *deciziunea Nr. 6727/1901 a subprefectului de județ, prezentându-o Ministrului ca «hotărâre* **definitivă"** cu privire la trecerile de Ohaba-Forgaciu; — *și tot atunci se provoacă, în acelaș scop, și la deciziunea Nr. 12,579/1900 a preturei.*

Dar noi știm acum, care e vadiul procesului pentru treceri, și anume că atunci, *când Episcopia gr.-catolică voia să ducă în rătăcire Ministerul cultelor, procesul asupra trecerilor dela Ohaba-Forgaciu — proces apelat de Episcopia Aradului — nu a fost decis final, nici până azi,* nici la Ministerul unguresc, unde zace de 27 ani, și nici la Ministerul român al cultelor, căruia nu i-a fost supus până acum cazul spre judecare. Judece acum oricare cetitor cu bun simț, **cu ce temeiuri se putea provoca episcopia uniată la cele două hotărâri,** *ca la acte* **definitive** *și ridicate la putere de lege, când* **după acelea și în aceeaș cauză** *mai adusese pretura hotărârea sa Nr. 8954/1901, apoi subprefectul județean și comisia administrativă județeană alte trei hotărâri* cu Nr. 2026/1901, Nr. 6727 1901 și Nr. 31,171 1901.

Intr'adevăr trebue să ți steie mintea în loc, când vezi la ce mijloace nelegale și nerușinate sunt în stare să re-

curgă, pentru o cauză strâmbă, agenţii provocători dela Lugoj, cari prin episcopia lor uniată şi-au propus să desfiinţeze Biserica ortodoxă din Bănat! Căci alte rosturi nici nu îndeplinesc ei!!

Dar aci se cere, de dragul informaţiei, să mai adăogăm că părinţii celor trei şcolari — pe cari: părinţi şi copii — îi pretinde episcopia Lugojului ca uniaţi, au dat declaraţii la Primăria comunală, în ziua de 5 Sept. 1927, că dânşii n'au trecut legal la uniţi; că se consideră de ortodocşi şi că doresc, copiii lor pomeniţi să fie catehizaţi şi pe mai departe la ortodocşi!...[1]

Cetitorul s'a putut edifica din destul: ce fel de stări sufleteşti şi sociale, jignitoare neamului nostru, se provoacă acolo unde s'a cuibărit odată unaţia şi unde ea operează cu mijloacele date acum de gol.

Aceste mijloace au umplut deja de scârbă şi pe unii dintre ceice s'au lăsat ademeniţi de uniţi. De aceea, unii din oamenii cu bun simţ s'au întors la ortodoxie încă în anii trecuţi, iar alţii în zilele noastre.

Să cităm un caz caracteristic. In luna Ianuarie 1929, fruntaşul unit *Ioan Pan* [Nr. c. 235] din Ohaba-Forgaciu, membru în consiliul comunal, subjude comunal şi epitrop unit, şi-a făcut declaraţia de întoarcere la noi, cu toată familia. Astăzi el este ortodox; dar era şi de mai nainte, deoarece cu prilegiul trecerilor de odinioară, nu figura între aceia despre cari administraţia ungurească — prin hotărârile ei cunoscute — pretindea că ar fi făcut treceri

[1] Cu lipsa de îngrijiri bune, de mai mulţi ani, în ce priveşte înregistrarea şi chivernisirea actelor intrate la Consistor, — chestiunea elevilor reclamaţi dela Ohaba-Forgaciu a fost fărâmiţată în două dosare: unul s'a dat secţiei bisericeşti, celalalt secţiei culturale pe care o am' în grije eu. Astfel din negrija registraturei şi spre câştigul uniţilor, am lucrat *doi* referenţi, în chip deosebitor, fără a şti deolaltă. Când am constatat, că chestiunea a fost tratată, dela începutul conflictului, de către secţiunea bisericească, — am studiat-o, după cum se vede, şi am solicitat [la Nr. 4469/1927] ca ea să revină Secţiei bisericeşti, de unde a pornit chestiunea. Pe lângă laturea *istorică* a chestiunei, — am, prin acest studiu, plăcerea de a şti că am ajutat, cât am putut autorităţii eparhiale să ia demersurile *administrative* ce-i revin, pentru suprimarea asaltului medieval şi pentru a-şi apăra integritatea turmei cuvântătoare!

legale. Şi dacă a făcut „declaraţia" de acum înaintea ofiţerului stării civile, a făcut-o, cum însuşi spune, ca să nu mai poată zice nimeni dintre uniţi, că dânsul mai e unit!

Ei, şi ce să vezi, când s'a auzit despre planul acestei „treceri" la „schismatici?!" Ni-o spune oficiul nostru parohial [la Nr. 392/1929], că până şi parlamentari au mers în casa bietului om, cu rugăminţi, ca să-l oprească dela acest pas. Spusu-i-s'a şi aceea, că-l vor neferici, deoarece şi „capitlul" dela Lugoj a aflat de lucru şi că i-a trimis un act dojenitor: să aibă grije, că cazul acesta poate să rupă şi pe alţii dela unire, şi să bage seamă, că-i aşteaptă urmări grave!

Dar omul lui Dumnezeu nu s'a temut de aceste ameninţări; şi astăzi, avem la Ohaba-Forgaciu mai mulţi ortodocşi, cu o familie de şase membri! Să le dea Dumnezeu tot binele, deoarece dânşii arată singura cale, pe care poate să înceteze ruşinea desbinării religioase între Români!

Cunoaştem, aşadar, acum mijloacele cu cari s'a lucrat la Ohaba-Forgaciu — ca în tot locul în Banat şi aiurea — pentru a întroduce zarva „uniaturei" în satele noastre. Intre aceste mijloace a figurat şi *banul:* nu numai cel al fondurilor catolice şi al statului ungar, care a făcut pe „patronul" acestei desbinări româneşti, [1] ci şi *banca «Poporul«* înfiinţată şi susţinută la Lugoj, de uniţi, şi cu scopuri prozelistice. Pentru a dovedi şi acest lucru vom cita dintr'o broşură, [2] ce n'a fost combătută şi care pleacă dela o caracterizare favorabilă de altfel despre înaintaşii de odinioară ai uniţilor de azi:

„Precum vedem, bărbaţii cei dintâi ai unirei au fost oameni idealişti, [3] răspânditori de lumină, însă cei din urmă [de azi], epigonii materialişti, cari altă preocupare nu au decât ca sub masca naţională să facă cel mai urgisit pro-

---

[1] Am dat de gol aceasta politică ungurească mai ales în lucrarea mea din urmă despre «*Patronatul eclesiastic ungar*» [de peste 200 pagini], cu deosebită considerare la Bănat.

[2] Dr. Constantin Manea: Democraţie denaturată. Bucureşti 1922. pag. 12—13.

[3] Noi ne îndoim şi de aceasta. S'au lăpedat de cele sufleteşti pentruca să câştige favoruri şi drepturi lumeşti!

zelitism. *Cei mai incarnați și agresivi dintre ei sunt în eparhia Lugojului. Băncile lor numai și numai acest scop îl servesc.* Metoda de a prinde în cursă câte un suflet rătăcit de altă credință este de tot inchizitorie și iezuitică. *In eparhia Lugojului, de unde am eu date abundente, au ruinat înainte cu 20—30 ani sate întregi. S'a început o vânătoare după acei plugari,* ale căror averi erau peste valoarea lor reală însărcinate. *Rescumpărau câte-o pretențiune a debitorului și îi scoteau averea la licitație. De obiceiu banca lor cumpăra averea și după aceea o oferea iarăși fostului proprietar, însă cu condiția de a trece la unire. Aceste nu sunt simple afirmări, ci fapte și adevăruri curate, pe cari ori când le pot dovedi,* pentrucă *și eu, cu mulți alții, suntem victima lor.* Când cineva a ajuns în ghiarele lor, atunci *tigrul* care are multe calități și dibăcie de a-și sugruma prada;... acest tigru este întrecut de maffia unită în a-și sugruma și acapara prada..."

Iată, așa se întâlnesc, în gândul lor, aceia cari mărturisesc cumpărare de suflete: advocatul Dr. Const. Manea dela București, cu Donosie și Nicolae Cherlea din Ohaba-Forgaciu, cari destăinuiau operațiile băncii „Poporul", — lucru pe care-l confirmă și răposatul nostru protopop Dr. Gh. Popoviciu dela Lugoj, dela care am două scrisori, trimise pe vremuri referentului bisericesc dela Arad, afirmând acelaș târg spurcat, de suflete!...

Dar să nu se creadă cumva, că uneltirile *episcopiei gr.-cat. dela Lugoj* se restrâng la cât am spus numai. Ea nu s'a dat înapoi nici dela *alte mijloace de a ascunde adevărul,* pentruca astfel să profite dânsa, fie și pe cale imorală. Iată și dovezile afirmațiunii noastre:

Invățatul profesor universitar *Gh. Bogdan-Duică* dela Cluj, ca senator, a dat de gol, în Senat, la discuțiile asupra legii Cultelor din primăvara trecută [1928], multe din apucăturile lor. Intre altele a dovedit, cum *din cancelaria episcopiei gr.-catolice dela Lugoj și în numele episcopului, învăța un canonic* [Dr. Nicolae Brînzeu] pe un preot, *să deie Ministeriului cultelor date statistice mincinoase* despre numărul sufletelor, pentruca în acest chip să se exopereze ajutor de stat preotului fără turmă. E cazul preotului gr.-

catolic Linţia dela Jitiu, unde d'abia ar exista 130 gr.-catolici, în loc de 300, cât se cere pentru a se da subvenţie de stat.

Statistica mincinoasă a episcopiei Lugojului am descusut-o şi eu, cu prilejul discuţiilor din Senat. Am afirmat atunci, pe baza probelor oficiale ce le am dala primăriile comunale, că episcopia din Lugoj — când a arătat Ministerului cultelor, că are în cuprinsul Banatului şi în judeţul Aradului 37,564 suflete — a exagerat, pentrucă ar avea numai cel mult 29,817 suflete. Deci şi-a sporit numărul credincioşilor, în mod măiestrit, numai pe teritorul banatic, cu 7751 suflete.

Am arătat un exemplu, cazul concret, că în filiile parohiei uniate Belinţ în care se pretindea prin scrisoarea Nr. 1744/1923 a însuşi episcopului dela Lugoj, că ar exista 42 suflete unite, erau numai 10 suflete. Am arătat că în filiile, 9 la număr, ale parohiei Zăbran, uniţii spun că au 316 gr.-catolici, după statistica trimisă de episcopie la Ministeriu, — dar după dovezile mele, în 7 din filii nu era nici un gr.-catolic, iar în restul de două filii erau d'abia 20 suflete de uniaţi.

[Va urma] **Dr. G. Ciuhandu.**

MIŞCAREA LITERARA.

P. S. Grigorie Botoşăneanu: **Cuvântări ocazionale**, Chişinău 1928, Preţul 50 lei. Titlul lucrării este prea modest dacă ne gândim la bogăţia de idei şi la belşugul de simţire creştinească al celor 30 de cuvântări, pe care vrednicul vicar al Mitropoliei Moldovei, le-a rostit cu prilejul diferitelor comemoraţii şi festivităţi. Noi o recomandăm cu toată căldura preoţilor şi studenţilor teologi, încredinţaţi că nu vor avea decât câştig duhovnicesc din citirea şi meditarea cuprinsului ei.

*

Econ. A. C. Cosma: **Biblia şi ştiinţa,** Adjud, 1929. Preţul 20 Lei. Lucrarea neobositului şi râvnitorului apostol, care este Păr. Cosma, cuprinde 20 de meditaţii de-o nebănuită putere de sugestie în legătură cu valoarea de orientare spirituală a vieţii omeneşti a Sfintei Scripturi.

A le rezuma înseamnă a le scădea frumuseţea şi

vioiciunea originală. Cartea se cere studiată cu răgaz și mai ales asimilată spiritual.

*

Diac. Al. N. Constantinescu: **Budismul și creștinismul.** Prețul 35 Lei și **Biblie și știință.** Prețul 25 Lei.

Două studii datorite cunoscutului scriitor bisericesc, Păr. Diacon A. Constantinescu, profesor la Seminarul Central din București și care vor putea fi cu mult folos citite de profesori, preoți și studenți.

*

Dr. Victor N. Popescu: **Cauzele conflictului politic între Biserica creștină și Statul roman sub împărații Severi.** [193—235]. Vol. I. București 1929. Prețul 120 Lei.

Lucrarea dlui Dr. Victor Popescu este rezultatul unor studii îndelungate și obositoare, de pe urma cărora, însă, azi, autorul culege laurii unei legitime biruințe.

Prezentată ca teză de doctorat în teologie la Universitatea din București, lucrarea a fost apreciată atât de elogios — încât dl V. Popescu poate fi mândru și de munca sa, dar și de prețuirea profesorilor săi.

Redactor al Rev. *«Logos»*, dl V. Popescu este una din valorile reale ale Bisericii noastre și noi îl dorim cât mai grabnic așezat la locul care i se cuvine, pentru a fi lumină așezată pe culmi pentru suișurile tuturor celor ce sunt însuflețiți de idealul spiritualității creștine.

Jertfă de seară — meditații, prin care Dsa s'a remarcat ca un talent excepțional în adâncirea tainelor sufletului omenesc transfigurat de Sf. Evanghelie, ni l-a făcut cunoscut tuturor și ni l-au impus aprecierii noastre.

Recomandăm lucrarea dlui Dr. V. Popescu tuturor celor ce doresc să aprofundeze una din problemele cari au agitat mai pasionant societatea romană în răstimpul dela 193 la 235 în deosebi, preoților, profesorilor și studenților teologi.

*

Gala Galaction: **Caligraful Tertiu. Adevăr și Inchipuire.** Prețul 90 Lei. 12 flori răsărite din brazda vie și bogată a unui suflet închinat frumuseții celei vecinice. Mireasma lor ne umple inima de negrăită bucurie și desfătare. Cunoscut îndeajuns tuturor, părintele Gala Galaction, nu mai are nevoie de recomandarea noastră. Insemnând în acest loc numai apariția lucrării sale, ne-am făcut datoria. Cititorii nu vor lipsi dela a lor.

*

Raze de lumină, *Rev. studenților în teologie din București.* Anul I. Nr. 1. Abon. pe 1 an 140 Lei. Admin. Secretariatul Facultății de Teologie din București.

Cu raze din lumina sfântă a transfigurării de pe Tabor ne vine revista plină de suflet şi idealism a studenţimii noastre teologice din Bucureşti şi noi o salutăm ca începutul primăverii noastre spirituale. Cuvântul lămuritor al distinşilor profesori cu care se deschide revista e un program şi o chemare. „Teologul nu este un simplu profesionist, un om cu o carieră, ci unul cu o misiune în lumea noastră — dincolo de concepţia curentă a datoriei de program trebue să dorim la el concepţia ideală a datoriei de conştiinţă — este necesar ca studenţii teologi să privească şi dincolo de cursuri secolul şi să-i înţeleagă nevoile, pentru a le corespunde. E necesar să facă de azi practica lucrului de mâine şi e bine că, încep prin a-şi vorbi lor înşişi. La această faptă bună credem că se vor simţi chemaţi nu numai studenţii facultăţii de teologie din Bucureşti ci şi ai celorlalte două facultăţi şi ai academiilor teologice. Camarazi din aceiaşi oaste, e bine ca ei să-şi strângă rândurile şi să se ştie mai apropiaţi sufleteşte, rămânând aşa pe viaţă. Revista aceasta vine să facă dovadă că studenţii teologi se angajează de bună voie în via Domnului, fără a aştepta nevoia ceasului din urmă" [Cuvânt înainte de Pr. P. Vintilescu şi T. M. Popescu, profesori la Fac. de Teol. din Bucureşti].

Studenţii Academiilor noastre îşi înţeleg, credem, datoria: să colaboreze şi să ajute apariţia „razelor de lumină" cu abonamentul lor.

Felicitând din tot sufletul pe vrednicii iniţiatori ai revistei, le urăm izbândă deplină în noua şi generoasa lor activitate spirituală.

Prof. Dr. Gr. Cristescu.

CRONICĂ.

Conferinţă preoţească ortodoxă română în Cleveland-Ohio. Avem bucuria de a afla şi de a vesti cetitorilor noştri, că delegatul I. P. S. nostru Părinte Mitropolit *Nicolae*, P. C. Sa păr. Trandafir Scorobeţiu, consilierul arhiepiscopesc dela Sibiu, în zilele de 30 şi 31 Ianuarie cor. a întrunit în conferinţă pe toţi preoţii noştri din America, în oraşul Cleveland.

După o frumoasă cuvântare de deschidere a părintelui Scorobeţiu din care reţinem suprinzătoarea constatare, că nici în America progresul tehnic şi economic-financiar nu însamnă şi un progres religios-moral şi că biserica noastră de acolo e o grădină fără gard, că îngrijitorii ei duc o viaţă amărîtă, că „viitorul rezervă lupte şi generaţiile viitoare sunt ameninţate să-şi piardă limba, ajungând numai

credinţa ortodoxă să rămâie cel mai preţios talisman şi semnul distinctiv al obârşiei lor", — conferinţa discută mai multe rapoarte şi referate ale preoţilor şi drept hotărîre finală redactează votează şi semnează unanim următoarea declaraţie, care având caracter de document istoric o reproducem întreagă:

„Preoţimea ortodoxă română din Statele Unite ale Americei de Nord, întrunită în conferinţa preoţească în zilele de 30 şi 31 Ianuarie A. D. 1929, în oraşul Cleveland, Ohio, cu unanimitate declară solemn:

1. — Recunoaşte autoritatea, canonică, ierarhică şi disciplinară a Sf. Sinod a României, reprezentată prin delegatul, lui I. P. S. Sa Mitropolitul Ardealului *Dr. Nicolae Bălan;*

2. — In privinţa organizării Bisericii ortodoxe române, dă delegatului Sf. Sinod, Prea Cucerniciei Sale părintelui Trandafir Scorobeţiu, tot concursul, ca organizarea bisericei acesteia să se facă conform prevederilor canoanelor Bisericei noastre şi se va conforma îndrumărilor date de acest delegat;

3. — In schimbul raportului în acţiunea aceasta preoţimea cere, ca în cazuri de conflict între ea şi parohii să i se acorde pe deplin raportul şi scutul autorităţii sub ordinele căreia se pune;

4. — Pentru o acţiune solidară şi cu rezultat, preoţimea se declară de constituită cu ziua de azi în o asociaţie misionară sub autoritatea Sf. Sinod şi a delegatului acestuia I. P. S. *Dr. Nicolae Bălan*, împărţindu-se în 6 cercuri religioase, şi anume:

a) — Cercul *Farrel* cu parohiile: Youngstown, Niles, Warren, Martins Ferry, Ellwood City, Erie, Whitman şi Farrell;

b) — Cercul *Chicago* cu parohiile: Indiana Harbor, Gary, Indianopolis, Terre Haule, Cincinnati şi Chicago;

c) — Cercul *New-York* cu parohiile; Mt. Union, Philadelphia, Buffalo, Roebling, Southbridge, Woonsocket şi Bridgeport;

d) — Cercul St. Paul cu parohiile: So, St. Paul, Omaha şi St. Paul;

e) — Cercul *Detroit* cu parohiile: Detroit [2] şi toate parohiile din Canada.

Ne exprimăm dorinţa, de-a pleca dela această conferinţă organizaţi cu un for de conducere al acestei asociaţii, căruia să putem să ne adresăm pentru orice eventuale informaţiuni.

Prin organizarea aceasta înţelegem organizarea activităţii noastre care cuprinde între altele:

a) — Şcoala catehetică,
b) — Cursurile biblice pentru adulţi,
c) — Organizarea tineretului,
d) — Organizarea şi sprijinirea activităţii tuturor organizaţiilor cu caracter religios, cultural şi naţional.

Chestiunea organizării Bisericei cade în competinţa Congresului tuturor parohiilor noastre ortodoxe, care se va face la timpul său, având asigurarea forurilor noastre superioare bisericeşti, că chestiunea Patrimoniului rămâne şi pe mai departe în grija fiecărei parohii singuratice, instituindu-se bine înţeles din partea Congresului de organizare un organ de Control al administrării averilor bisericeşti.

5. — Intrucât unul sau altul din clerul misionar din America de Nord ar avea eventual legături administrative sau canonice cu vre-un Arhiereu din America, acestea legături încetează cu ziua de azi şi se recunosc numai legăturile cu Ierarhia canonică a Sf. noastre Biserici din patria veche, România, cu Sf. Sinod al României şi cu delegatul lui, I. P. S. Sa Mitropolitul *Dr. Nicolae Bălan* al Ardealului, care are jurisdicţiunea asupra Bisericei şi credincioşilor ei din Statele Unite ale Americei de Nord.

Aceste declaraţiuni ne obligăm fiecare a le aduce la cunoştinţa credincioşilor noştri, ca şi ei să le respecteze împreună cu noi.

Dat în Cleveland, O., la 31 Ianuarie A. D. 1929".

*

Declaraţia a fost semnată de următorii preoţii: Oct. Mureşan, A. Moldovan, G. Popa, V. Faur, I. Stănilă, A. Reu, I. Truţia, T. Demian, I. Popovici, S. Mihălţean, T. Birău, P. Crăciun, A. Bogioacă, E. Ghenie, N. Mihai, Şt. Oprean şi Ilie Pop.

*

Vreau să întoarcă vremurile! Fiindcă am intrat pe tărâmul documentelor, ştirea de mai jos încă poate constitui un document despre forţele „vitale" şi realizatoare de progres ale unei biserici, care a monopolizat progresul faţă de „împietrita" biserică ortodoxă. O luăm din „Tel. Român".

In 1924 preotul *greco-catolic* din Drăguş, jud. Făgăraş, întovărăşit de tot poporul său, luând praporii, sf. potir, sf. antimis, sf. evanghelie şi sfintele icoane, în sunetul clopotelor ambelor biserici pleacă din biserica unită şi se întoarce la biserica ortodoxă, dela care i-a fost smuls acum vre-o 200 de ani tunurile generalului Bucow, care „trata" pe ortodocşi cu ghiulele, nevrând aceştia să înţeleagă dragostea cea mare a Curţii împărăteşti din Viena şi binefacerile catolicismului politic.

Tot poporul din Drăguș s'a bucurat cu nespusă bucurie, și ne mai rămânând în comună nici un greco-catolic, parohia unită s'a desființat dela sine și biserica s'a încuiat.

La 2 Martie 1929 preotul nostru ortodox, fostul preot unit de acolo, primește veste dela preotul unit din Viștea-de-jos, Nicolae Șandru, că e numit administrator parohial interimal al parohiei greco-catolice din Drăguș, de către mitropolitul Blajului, și pretinde să-i restitue lucrurile, pe cari biserica ortodoxă le-a primit dela cea unită, fiindcă în 3 Martie cor. vrea să țină liturgie în Drăguș. La 3 Martie cor., ora 10¹/₂ n. Șandru „descinde" în primărie, cerând prin telefon dlui prefect să ordone primarului a-i sta la dispoziție, însoțindu-l și asistând la toate actele lui. *Prefectura ordonă cele cerute prin graiul preotului Șandru, adăogând, că dacă puterea primarului nu e de ajuns, se va deplasa însuș prefectul pentru a susținea ordinea. — Preotul Șandru, însoțit de 2 cântăreți din Viștea strică lăcatul ușei bisericii, foste unite, și face serviciu.*

Nimeni din sat însă n'a luat parte la serviciul oficiat sub duhul stricătorului de lăcate lumești, cu toatecă preotul s'a făcut luntre punte să ademenească măcar pe unul. Căci oprise lumea în drum, spunându-le „că astăzi nu mai sunt *ortodocșii la putere* [?], astăzi avem un guvern unit, care protejează bisericile unite, dându-le bani și sesii, că și celorce vor fi uniți le împărțește pământ, că Sf. sa are de nănaș pe dl Dobrescu dela domenii".

Văzând, că nimeni n'a dat ascultare făgăduielilor lui promițătoare de atâta progres religios-moral, după săvârșirea slujbei a mai stat 2 ore în biserică așteptând un corb alb. Ne venind, a ieșit iară la oameni, spunându-le, că se va instala preot la ei și la instalare va veni și prefectul, care va întări și din partea sa, că ceeace le făgăduiește se va împlini.

La acestea, toți credincioșii uniți au dat o declarație și au semnat-o în fața autorităților, că ei n'au chemat și nu știu nimic de ceeace a făcut și face preotul Șandru și că ei nu se mai întorc la biserica unită.

Stricare de lăcate, primar, prefect, făgăduieli late și umflate sunt argumentele de convertire ale bisericii unite și ne bucurăm că e consecventă. Așa a fost dela 1700 până la 1850, așa și dela 1918 încoace, intervenind un armistițiu cu urcarea pe scaun a marelui arhiereu Șaguna, sub care uniții au trăit înnădușiți în ce privește „puterea" de convertire.

Noi le poftim să continue, deși un valoros membru al bisericii lor a spus că „numai boul e consecvent". „Stă-

ruința *gânjoaie* fierul". Nu înțelegem „legalitatea" din care se face atâta paradă... de vorbe.

Cum vedeți, nu cerem să se ia măsuri.

*

Episcopiile Maramureșului. Și când biserica ortodoxă este atâta de agresivă, evident că uniții trebue să tremure. Și cum n'ar tremura, dacă pe întreg pământul Ardealului istoria numai lor le ține parte și le dă dreptate.

N'au întemeiat ei Dacia lui Traian? Nu la propunerea Blajului a ridicat Roma Columna lui Traian? Nu ei ne-au condus, de când strămoșii noștri au fost strămutați aici de pe câmpiile arse ale Siriei, ale Pontului și ale Macodoniei? Nu ei au întemeiat și voivodatele ardelene, ei și episcopia Perilor din Maramurăș?

Prin urmare cu drept cuvânt „Unirea" în numărul 9 dela 2 Martie, trebue să se arate îngrijorată de tendința de prozelitism a bisericii ortodoxe. Preasfințitul Ioan al Clujului și Sfântul Sinod ar trebuì arși pe rug fiindcă a lor e opera de a reînființa o episcopie ortodoxă în Maramurăș, dupăcum afirmă „Unirea". Dar cum trăim în secolul al 20-lea, nu al 16-lea, nu mai poate recurge decât la *insinuare.* De aceea episcopia unită e indispensabil necesară, fiindcă o prevede Concordatul și fiindcă o episcopie unită nu este iertat să aibă mai mult de 300.000 suflete, dar cea ortodoxă se înființează ca preț al tăcerii prudente la ratificarea concordatului...

Dar mai cuminte e să reproducem textual din citatul monitor blăjean":

„Nu știm, care este părerea guvernului în această chestiune, dar faptul că a putut fi adusă pe tapet în forma unei hotărâri sinodale concrete, ne dă de gândit. *Unii spun chiar, că acesta ar fi prețul de răscumpărare a «tăcerii prudente» în jurul ratificării apropiate a Concordatului, la care s'ar fi angajat, în schimb, conducătorii ortodoxiei.*

Noi socotim acest lucru drept un adevărat târg de conștiințe și refuzăm a crede, că actualul guvern ar fi capabil să-l facă. Dar, oricum ar fi, găsim că e bine să se știe că biserica noastră privește cu îngrijorare patriotică la o eventuală înființare a unei episcopii ortodoxe în Maramureș, fiind convinsă că, prin inevitabilele frământări religioase ce va produce, ea nu va putea servi interesele binepricepute ale țării".

Hotărât. Punând alăturea trecutul și consecvența bisericii unite, confirmat și prin recentul caz dela Drăguș, Blajul și unația trebue să se teamă!

Cât privește concordatul, fie siguri, că de cumva se va ratifica, ceeace nu ne încumetăm a crede, mai avem de spus câte ceva și în cursul ratificării și după.